

**Theologiae Moralis Sacramentalis Ad Instructionem
Ordinandorum & Curandorum Ex Materia De Sacramentis
In Genere Et Ordinis Eucharistiae, Poenitentiae, Ac
Matrimonii In Specie**

De Matrimonij Sacramento, & omnibus Peccatis contra VI. præceptum, ac
de Abortu

Sporer, Patritius

Salisburgi, 1711

Sectio I. De Peccatis Sponsorum.

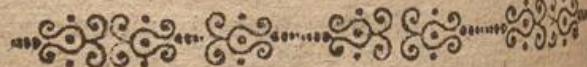
Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-55333](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-55333)

388. *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. II.*

ex Apostolo, 1. ad Corinth. 7. Nolite fraudare invicem, nisi ex consensu ad tempus, ut vacatio orationi & iterum revertimini in idipsum, nollet vos Sathanas propter incontinentiam vestram.

Potes tandem incidenter: Quid si quis natus uxoratus deinde ob impedimentum impositum perpetuam creditam Professionem emisit: vel sacros Ordines suscepit: & poste a appareat, cum esse potentem: Quid faciet? Redirene poterit, & debet ad uxorem: R. Diana part. II. tract. 5. resol. 7. & Tambur. cit. §. 3. in fine, posse & debere redire; quia prævalet validitas matrimonii ritè suscepta. Lege curiose Dianam ibidem multa hoc facientia latè prosequentem.

C A P U T II. De Obligatione & Peccatis Sponsorum & Conjugum.

S E C T I O I.

De Peccatis Sponsorum.

S U M M A R I A.

- 415. Mortaliter peccat promittens sponsalia fidem.
- 416. Vel fraudulenter.
- 417. Non tamen obligatur.
- 418. Per se loquendo & in foro conscientiae.
- 419. Qui per ritus contraxit sponsalia, tenetur sub mortali ad contrahendum matrimonium.
- 420. Tempore ab ipsis prescripto.

421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430.

421. Ad quod censuris cogi debet in iustè resilire solens.
 422. Sponsor cum aliis peccant gravius.
 426. Cum se invicem autem levius.
 427. Mortaliter tamen exercendo copulam.
 428. Vel morose delectando de ea ut presenti sensibiliter.
 429. Aut tactibus valde impudicis.
 430. Non item, si tactus non sint ita impudicii.

ASSERTIO.

Sponsus vel sponsa peccat mortaliter, si 1. aut 414
 facte vel fraudulenter promittat: aut 2. ipsa
 sponsalia rite contracta absq; dispensatione, vel
 iusta causa violet; aut 3.stantibus sponsalibus
 fornicetur, cum aliis quidem gravius (& proba-
 bilissime speciali malitia ex parte sponsae sultem
 necessario in confessione explicandā.) 4. Cum se
 invicem sponsus & sponsa, levius ceteris; morta-
 liter tamen contra sexum Praecepium delin-
 quant aquè, ac saluti: illis tamen plus aliquid
 licere debet quoad oscula, amplexus, ac tactus ex
 objecto vel intentione non impudicos. Tota com-
 munis. Priors duæ partes satis constare debent
 ex latè, sed sparsim dictis c. praecedent. Sect. 2. per
 totam, quæ in commodum confessarii breviter
 recolligo.

§. I.

Si facte vel fraudulenter promittant.

Facte quidem: ut, si verbis tantum absque 415
 animo & intentione promittendi seu se
 obligandi, aut promissum implendi ille vel ista
 promittat, peccare mortaliter, cum alterum
 decipiat in re gravi, apud omnes in confessu est;

Bb 3   in gl-

intellige tamen : in ipso sponsalium contractu onerolo alterius repromiseionem & obligacionem exigendo, & admittendo ; nam si extra contractum sponsalium mere liberaliter quis alteri matrimonium fictè promitteret, probabilius est, per se loquendo, secluso nimis alio damno vel incommodo, solum peccare venial mendatio. *Suprà Sect. 2. §. 2.*

416. *II. Fraudulenter* : Si se in re gravi pertinente ad eum contractum decipient, ut, si sponsus falso jactet opes, officium, artem, &c. Sponsa domum, nobilitatem, &c. Unde postea matrimonium reddatur notabiliter difficilior, aliaque incommoda se quantur parti deceptæ, immo læpe & ipsi parti decipienti, peccare mortaliter contra justitiam, aut saltum contra charitatem erga proximum, vel se ipsum, ex se clarum est. Quare, re adhuc integras omnino veritas aperienda, aut a contractu abstinentiam erit : *juxta dicta eadem Sect. 2. in Subsect. §. 4.*

417. *III. Qui vel quæ omnino ficto animo sponsalia iniit, per se in conscientia non obligatur ad nuptias contrahendas (nisi ad summum ex virtute fidelitatis externæ tantum, quâ homotentur dictis suis conformare facta, certè non graviter obligante)* Ita contra *Navar. Ledesma, Vasquez, Veracruz, Molina*, aliisque cit. *Sanchez* *1.1. quast. I. Layman. l. 5. tract. 10. part. I. c. I. n. 10. Hurtad. Aversa. Tambur. tract. 3. c. I. §. 4. num. 3. Ratio est* ; quia si promissioni consensus defuit,

defuit, promissio simpliciter nulla fuit, ideoque inde nulla, per se loquendo, in foro conscientiae potuit oriri obligatio. Et licet deceptor peccaverit contra justitiam, quia tamen, ut supponimus, deceptio nullius damni causa fuit, non etiam apparet aliquid, quod sit restituendum; cum pro injuryia mera, secluso damno, nulla debeat restitutio in foro conscientiae, sed tantum satisfactio ex charitate, aut punitio ex justitia vindicativa per sententiam judicis tantum. De quo alibi.

IV. Dixi: *Per se loquendo: &: in foro con-418*
scientiae; nam per accidens, quando damnum sponsae ex ficta promissione proveniens aliter compensari non potest, quod tamen secundum justitiae aequitatem compensare tenetur deceptor, obligabitur sane, deposita simulatione, vere consentire, & deceptam ducere: utpotè, si sponsa alioquin gravem infamiam passura sit: aut si ficta promissione nuptiarum deceptam eam ad copulam deduxerit, vel etiam imprægnaverit; quia mulier corporis sui copiam faciendo contractum innominatum instituit: do tibi corporis copiam ea lege, ut posteà tecum matrimonium contrahas; adeoque si mulier promissionem impleat: alter acceptare non potest, nisi ex naturali aequitate & justitia contrahendo obligationem implendi promissum, quamvis antea fictum in se, ad quod in omni foro compelli potest & debet. Vides jam tunc ficto promissori incumbere duplicem obligationem, ve-

B b 4 rē

392 Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. II.
rè contrahendi, & damni injustè illati compen-
sandi, quod aliter compensari non posse sappo-
nitur,

§. II.

*Aut sponsalia ritè contracta absque dispen-
satione vel justâ causâ violent.*

419 **T**inetur quis per se loquendo inire mat-
rimonium, cum qua sincerè validèque
contraxit sponsalia. Omnes, cum D. Thoma
& Scoto in 4. d. 27. & exprestè decernit jus
Canonicum c. Ex litteris 2. &c. Requisivit. De
sponsal. Ratio est; quia omnis contractus maxi-
mè onerosus de re gravi obligat sub mortali ex
justitiæ virtute: sed sponsalia non sunt simplex
promissio, sed verus contractus onerosus ultrò
citróque obligans ex justitiâ, adeoque sub mor-
tali, utpotè in re tam gravi & tantæ obligationis
maximè capaci: ergò sponsus vel sponsa sub
mortali obligatur in conscientia ad contrahen-
das nuptias, quamdiu alter in contractu persistit,
sive deinde sponsalia celebrata sint solemniter
cum testibus & cæremoniis, sive privatim inter
solos, quamvis in ordine ad forum externum
requiratur probatio per testes vel indicia, aut in
defectum probationis juramentum, si deferatur.
Nota rursùs hîc sermonem esse de ipso contra-
ctu sponsalium cum reprobatione mutua per-
acto; nam si merè liberaliter promisisti aleti
matrimonium, non petendo ejus reprobationem,
jam supra admisimus, esse probabile, te so-
lum

lum venialiter delinquere resiliendo, etiam sine justa causa; nam juxta communem sententiam DD. Virtus fidelitatis perinde ac veritatis per se solum obligat sub veniali. Vide dicta de missionibus. Tr. 6. Decal. c. 2. sect. 2.

At numquid sponsi expressa voluntate contrahendo sponsalia poterunt se obligare sub veniali tantum? Negat *Vasquez*, eique subscribens Pontius l. 2. c. 12. Eo quod contractus sponsalium ex natura sua obliget graviter. Concedit autem Sanchez. l. 1. disp. 9. num. 6. Eo quod tota obligatio pendeat a voluntate contrahentium. Sed recte cum *Aversa* advertit Tambur. cit. c. 1. §. 2. num. 3. Tunc illa non esse in rigore sponsalia; haec enim rigorosam & certam obligacionem futuri matrimonii continere debent, concedunt enim sponsis ex probabili sententia amplexus & oscula, & inducunt impedimentum publicae honestatis, qui effectus certe supponunt, sponsos habere ejus rigorosum ad futurum matrimonium, adeoque obligationem gravem ad nuptias, nisi quid rationabile obserit, contrahendas.

II. Tenentur jam sponsi matrimonium inire 420 tempore ab ipsis praescriptio, nisi una pars liberaliter admittat dilationem, aut justa causa excusat; quia virtus fidelitatis ac justitiae extendit suam obligationem ad omnes circumstantias promissas. Quod si nullum tempus contrahendis nuptiis praefixerunt, tenebitur quivis sub mortali contrahere, quando alter, consi-

B b s deratis

deratis circumstantiis id rationabiliter exigui. Ita cum aliis Sanchez l. 1. disp. 28. quem tueur Diana part. 3. tract. 4. resol. 245. Pontius autem l. 12. c. 6. contendit, obligari sub mortali contrahere statim, quando opportunè & commode matrimonium contrahi potest; nam juxta iura in omnibus obligationibus, quibus dies non apponitur, præsenti debetur. Sed facile has Sententias conciliamus, si dicamus: obligari quidem statim; quia natura promissionis ea est, ut servetur, quamprimum moraliter & humano modo servari potest: At excusari ejusmodi sponsos, quoties alter non requirit, cum posset; quia tunc censetur remittere, & non curare de dilatatione. Vide dicta suo loco. Cate-rum Congregatio Cardinalium apud Gallemart ad Trident. Sess. 24. c. 1. sic providè statuit: Mo-nendi sunt sponsi, ut factis sponsalibus quamprimum contrahant matrimonium per verba de præsenti coram Parocco & testibus, ne sponsa stupri periculum subeant: Certè dilatio matrimoni inter sponsos præbet occasionem efficacem infinitarum turpitudinum. Ut, pro dolori experiuntur confessarii.

421 III. Judex Ecclesiasticus potest, & tenetur, per se loquendo, censuris Ecclesiasticis compellere ad standum matrimonio illum, qui stare recusat sine exceptione legitima seu justa causa resiliendi, si alter jus petat, non modo, quando sponsalia sunt firmata juramento: juxta claros Textus juris cit. sed etiam, quando non fuerunt

tobon-

oborata juramento. Ut contra Angles, Ar mil.
Sotum, alios docent DD. communiter, Sanchez l. 1. disp. 21. Coninck. disp. 22. num. 6.
Tanner. disp. 8. n. 37. Gobat. cas. 4. num. 123.
Sic enim loquitur Pontifex cit. c. Ex litteris:
*Quatenus si hoc (scilicet sponsum contra ju-
ramentum suum velle ad alia vota migrare, re-
licta priori sponsa,) tibi constiterit, cum mo-
neas, & si non acquieverit, Ecclesiastica censura
compellas, ut ipsam in uxorem accipiat. Et ratio
est; quia judicis est compellere quemvis ad stan-
dum legitimo contractui, si jus petatur. At
sponsus v. g. quantumvis anathemate percussus
pergit contumaciter injuste repudiare sponsam:
quid ager judex? Quid sponsa? &c. Ad evitan-
dum majus malum & pessimum matrimonii
successum, judex debet a censura absolvere
etiam non petentem; & sponsa, si sapit, debet
esse contenta, salvo jure petendi compensatio-
nem omnium damnorum emergentium ex hac
dissolutione. Sanchez cit. num. 8. Tanner. cit.
disp. 8. quast. 1. dub. 3. num. 36. & bene Gobat
cit. num. 228. alii apud iplos. Etenim cit. c. Re-
quisivit. sic respondet Lucius Papa: *Requisivit
a Nobis Tua Fraternitas, qua censura mulier
compelli debeat, qua, jurejurandi religione ne-
glecta, numero renuit ei, cui se nupturam inter-
posito juramento firmavit: Ad hoc taliter re-
spondemus: Quod, cum libera debeant esse ma-
trimonia, monenda est prius, quam cogenda, cum
coactiones difficiles soleant exitus frequenter ha-
bere.**

bere. Sic Pontifex, aut tò potius accipiens protò
prins, aut protò cogenda intelligens coactionem
exactissimam pertinacis, cum præviso diffici-
li matrimonii successu: juxta modò dicta. Ut
proindè hoc capitulum nullo modo repugnet
citato c. Ex litteris. Prout varii explicant apud
Sanchez cit. num. 28. Vide de hac re satis bene
& practicè differentem P. Gobat cit.

422 IV. Quando sponsus vel sponsa contra fidem
priorum sponsalium contraxit cum alio vel alia,
secunda sponsalia omni jure sunt irrita: secun-
dum omnes; et si per accidens quandoque se-
cunda sponsalia prævalere debeant. Ut ex pro-
fesso c. præcedent. Sect. 2. §. 3. & ibidem *sublett.*
tota habes justas causas dissolvendi sponsalia ex-
plicatas satis.

§. III.

Cum aliis peccant gravius eateris.

423 **S**ponsi scilicet vel sponsæ (constantibus spon-
saliibus) fornicatio cum alia vel alio, et si non
si propriè adulterium, addit tamen peccato
mortali fornicationis circumstantiam speciem
mutantem, probabilius gravem & in confessio-
ne necessariò explicandam, saltem ex parte spon-
sæ fornicariæ.

I. Non esse propriè adulterium, est confen-
sus DD. & plurimis citatis probat Sanchez l. I.
disp. 2. num. 2. Layman. part. I. c. I. num. 6. Quia
adulterium definitur in jure: *violatio alieni tori;*
at fornicatio sponsi vel sponsæ cum aliis, aut
aliorum cum sponsa vel sponso, non est violatio
alieni

alieni tori; nam sponsis de futuro ante matrimonium ratum de præsenti minimè competit jus tori, quamvis enim jam habeant jus inchoatum & jus ad rem seu ad corpus præ aliis, nondum tamen habent jus completum & in re atque ad ipsam copulam: ergò non est propriè adulterium, & consequenter filii inde nati non spurii, sed naturales censentur, per subsequens matrimonium omni jure legitimandi.

II. Addere fornicationi simplici circumstantiam aliquam speciem mutantem, per se patet; est enim duplex malitia, una fornicationis contra continentiam, altera fractorum sponsaliorum contra justitiam, violando scilicet jus inchoatum & ad rem tam sponso, quam sponsæ per sponsalia acquisitum: ergò accedit circumstantia speciem mutans, scilicet violati, et si nondum perfecti, tamen inchoati juris & justitiae; eamque, communi DD. senti probabilissimè æstimatam gravem, ideoque in confessione explicandam; et si alios probabiliter oppositum sentire, alibi notatum sit.

III. Hanc circumstantiam tam ex parte sponsæ 424 si, quam sponsæ esse explicandam, & ab ipsim, & ab aliis cum ipsis fornicantibus, docent gravissimi DD. *Scotus, Lopez, Ledesma*, & alii apud mox citandos; quod nimis uterque sponsus per sponsalia par in alterutrum jus acquisierit, adeoque utriusque violatio par sit injuria, & consequenter utraque, vel neutra, gravis & in confessione explicanda. At contra.

425 IV. Eamque circumstantiam ex parte solum sponsæ violatae necessariò explicandam esse in confessione, cum plurimis docet Sanchez nam.
6. Ratio est; quia licet sponso vel sponsæ pars utrinque jus, non tamen censetur pars utrinque inuria ex violatione illius juris; nam ex parte sponsi fornicantis communi prudentum estimatione censetur inuria levis, adeoque ut talis non excedat limites peccati venialis, consequenter in confessione necessariò explicanda non erit, nisi forte suâ culpâ evulgata sit cum dedecore & offensa gravi sponsæ, quæ forte ideo resilire debet. Ut notat *Layman cit.* At vero ex parte sponsæ fornicantis per se censetur longe gravior inuria illata sponso, non tantum communi prudentum ac omnium hominum estimatione, sed etiam ipsius juris, adeo ut Leges f. ad legem **Juliam.** *De adulterio.* concedant actionem contra sponsam adulterantem: idque non tantum ratione longe majoris turpitudinis in feminâ violata, quam in viro, sed etiam ob gravius periculum alterius iniquitatis; sponsa enim fornicando exponit se periculo concipiendi problem, à sponso marito postea, credente esse suam, alendam.

§. IV.

Cum se invicem autem levius, mortaliter tamen contra sextum Præceptum delinqunt.

426 **S**ponsi scilicet & sponsæ de futuro contra sextum Præceptum luxuriæ & impudicitia

Cum

tum invicem peccant mortaliter eodem modo,
quantum ad speciem peccati, non tamen quoad
intensionem peccati, id est, non tam graviter,
ac soluti; quia nimis habent jus inchoatum.
& ad rem ad invicem per sponsalia, etsi nondum
completum, & in re ad ipsam copulam, utroque
autem jure carent soluti.

I. Peccant ergo mortaliter sponsi de futuro,⁴²⁷
in primis exercendo ipsam copulam carnalem
ante matrimonium ratum de praesenti, quo pri-
mo sit traditio corporum, & acquiritur jus u-
trinque ad copulam; secundum omnes. Est
enim adhuc accessus ad non suam per traditio-
nem, etsi sit ad suam per promissionem tantum.
Quidam moderni nimis extenuant dicentes,
id esse levissimum inter mortalia, & gravissimum
inter venialia. Sed nimis fatis est, esse levissi-
mum mortale, ideoque reddere obnoxium &
ternae damnationi.

II. Peccant mortaliter voluntarie delectando⁴²⁸
morose de copula futura cogitata ut praesenti,
delectatione sensibili veneream, maximè cum
commotione spirituum ad generationem ser-
vientium. Omnes. Sicut enim ipsa copula & ejus
delectatio pro praesenti est eis mortaliter illici-
ta, ita & actualis delectatio praesens de tali copu-
la cogitata eis illicita mortaliter est. Ceterum,
ubi alibi notavimus, aliud est consensus & com-
placentia in copulam cogitatam, ut praesentem,
& delectationem actualem veneream ex tali
copula cogitata actu in appetitu sensitivo & par-
tibus

400 *Theol. Sacrament. Pars IV. Cap. II.*
tibus venereis consequentem ; quod & sponsis
de futuro, & viduis de præterito mortaliter illi-
citum, & solis conjugibus licitum est. Aliud est
consensus & complacentia in copulam cogita-
tam ut futuram & delectationem veneream ex
tali copula futura aliquando consecuturam ;
quod sponsis illicitum non est ; cum enim ex ip-
sis sponsalibus contractis velut jure inchoato ta-
lis copula & delectatio sit aliquando futura, non
debent de ea contristari, vel eam aversari, sed lici-
te in eam consentire, complacere, vel gaudere de
ea possunt, cum nihil aliud sit, quam gaudere de
spe boni futuri, quæ spes præsens & licita est. I-
ta cum plurimis Sanchez. l. 4. *disp. 47. Diana*
part. 3. tract. 5. resol. 2. Jacobus Marchant. Re-
sol. Pastor. tract. 8. c. 1. in fine.

429 III. Insuper peccant mortaliter tactibus im-
pudicis sive ex objecto, ut circa partes verendas,
sive ex intentione tangentis, utpote se vel alteram
provocandi ad libidinem, copulam, pollutionem,
aut delectationem veneream : sive ex adjuncto
periculo actus vel consensus in copulam, pollu-
tionem, delectationem veneream, &c. Quia tales
tactus impudici sunt proximæ dispositiones ad
copulam, ac proinde illis solis licent, quibus licet
ipsa copula, quibus autem copula non licet
sub mortali, ut sponsis, mortaliter illiciti sunt.
Communissima Navar. c. 16. num. 13. Sanchez
l. 1. *disp. 46. num. 51. recte inferentes, sponsos de*
futuro non permittendos commorari solos ob
periculum libidinum.

IV. Tactus non ita impudici ex objecto, in
tentione, vel periculo libidinis, sicut & oscula,
amplexus, aspectus, colloquia inter sponsos ex
sponsalibus cohonestantur, aut saltem a mortali
excusantur, etsi conjuncti sint cum delectatione
sensibili ex ipsis tactibus, osculis, amplexibus
præcisè proveniente, Ita *Navar. c. 14. n. 18.*
Ec. 16. n. 12. aliisque plurimis congestis San-
chez cit. *num. 47.* *Layman l. 4. sect. 4. num. 11.*
Diana part. 2. tract. 17. resol. 6. Ratio est; quia
sicut matrimonium ratum conferendo jus ad
copulam cohonestat ipsam copulam, ita spon-
salia de futuro, cum sint quoddam matri-
monii initium, & jus quoddam inchoatum,
tribuunt & cohonestant ejusmodi tactus, oscu-
la, amplexus, &c. non impudicos, tanquam
dispositionem & præparationes ad futurum
matrimonium. Et siquidem fiant ejusmodi ta-
ctus, oscula, amplexus, aspectus, colloquia inter
sponsus solummodo in signum benevolentia, ^{ad}
adfoendum mutuum amorem in ordine ad fu-
turum matrimonium, aut honestæ civilitatis
gratiæ secundum morem patriæ, omnino licita
erunt & sine culpa, omnium ferè consensu;
quia finis est honestus: si verò intendatur dele-
ctatio illa sensibilis ex ipsis talibus tactibus,
osculis, &c. proveniens dummodo absit sem-
per delectatio morosa venerea, ejusque, vel ul-
terioris libidinis periculum, scilicet pollutionis
vel copulæ erunt peccata venialia, excusanti-
bus sponsalibus; etsi in solutis sint mortalia. Ita

PARS IV. SACRAMENT. Cc Navar.

Navar. Sanch. l. c. Cajetan. Lopez, alii apod eundem Sanchez *num. 48.* Addit. Tambur. l. 9. *Decal. c. 3. §. 5. num. 61.* quod, si sponsus v. g. est in ea occasione, ut planè inurbanus habetur, nisi exerceret ejusmodi non impudicos ratetus & oscula, amplexus vel colloquia non obscena, possit ea exercere, etiam cum pravilo periculo polutionis, secluso tamen consensu a periculo consensu in illum; quia jam adest rationabilis causa, & sponsus dat operam rei licita. De quibus omnibus latius suo loco. Tandem sermo fuit de sponsis propriè dictis per sponsalia valida & absolutè contracta, nam illis, qui sibi sponsalia solum promiserunt, aut qui sponsalia contraxerunt invalida, aut contraxerunt sub conditione in futurum, v. g. si parentes consenserint: si Papa dispensaverit, &c. minime licita sunt illa etiam non impudica amoris signa, quæ sponsis veris concessimus; isti autem nondum sunt sponsi. Vide Sanchez l. 5. de matrimonio *disp. 5. à num. 38.* Dianam part. 4. tract. 4.

SECTIO II.

De peccatis Conjugum in contractu matrimonii, ejusque invalidi revalidatione.

SUMMARIUM

431. Fictè contrahens matrimonium peccat mortaliter.
432. Et in foro externo compellitur ad ferè contrahendum.
433. Nisi ad sit legitima exceptio.
434. Casus difficultatis.
435. Contrahens scienter cum impedimento quocunque peccat mortaliter.